

บทที่ 4

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเทศบาลในการจัดการของเสียอันตรายในชุมชน

การขยายตัวของชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาของเสียอันตรายเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายพื้นที่ได้ประสบปัญหาไม่สามารถจัดการต่อปัญหาของเสียอันตราย รวมถึงขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการที่เหมาะสม และเกิดความขัดแย้งในการดำเนินการ

ตารางที่ 4.1 : แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการของเสียอันตรายของเทศบาล

ลำดับที่	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	มาตรา
1	พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542	มาตรา 16 ,17
2	พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496	มาตรา 50 ,53 ,56
3	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	มาตรา 4 ,60 ,73 ,74 ,75 ,77 ,80 ,88
4	พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	มาตรา 18 ,19 ,20

ดังนั้นปัญหาดังกล่าวจำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงยิ่งขึ้น เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยกฎหมายได้กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการของเสียอันตรายไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

หมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ
มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

(18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย

มาตรา 17 ภายใต้บังคับมาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(11) การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวม

(12) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

มาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

มาตรา 53 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมือง มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50

มาตรา 56 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนคร มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

(1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53

มาตรฐานอ้างอิงและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการปฏิบัติงานการจัดการของเสียอันตรายที่เทศบาลสามารถจัดการได้ มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ไว้ ดังนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

มาตรา 4 เจ้าพนักงานท้องถิ่น หมายความว่า

(1) นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล

(2) หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างอื่น

นอกเหนือจาก (1) ถึง (5) ข้างต้นที่ได้รับการประกาศกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้น สำหรับ ในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

มาตรา 60 เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดตามมาตรา 59 จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้นเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อรวมไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด”

มาตรา 73 ห้ามมิให้ผู้รับจ้างเป็นผู้ควบคุมหรือรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียวันแต่จะได้รับการใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

การขอและการออกใบอนุญาต คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต การควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ได้รับใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การออกใบแทนใบอนุญาต การสั่งพัก และการเพิกถอนการอนุญาต และการเสียค่าธรรมเนียมการขอและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้ถือว่าผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้รับจ้างให้บริการเป็นผู้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ควบคุมด้วย

ในการรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียของผู้รับจ้างให้บริการตามวรรคหนึ่งจะเรียกเก็บค่าบริการเกินกว่าอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงมิได้

มาตรา 74 ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือในเขตพื้นที่ใดที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม แต่ผู้มิได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 จัดส่งน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดของตนไปให้ ผู้รับจ้างให้บริการทำการบำบัดหรือกำจัดตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

มาตรา 75 ในเขตควบคุมมลพิษใด หรือเขตท้องที่ใด ที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม และไม่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ อาจกำหนดวิธีการชั่วคราวสำหรับการบำบัดน้ำเสียหรือ

กำจัดของเสียซึ่งเกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 ได้ตามที่จำเป็น จนกว่า จะได้มีการก่อสร้าง ติดตั้งและเปิดดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตพื้นที่นั้น

มาตรา 77 ให้ส่วนราชการหรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม โดยใช้เงินงบประมาณแผ่นดิน หรือเงินรายได้ของราชการ ส่วนท้องถิ่นและเงินกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้ มีเจ้าหน้าที่ดำเนินงานและควบคุมการทำงาน ของระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมที่ส่วนราชการนั้นหรือราชการส่วนท้องถิ่น นั้นจัดให้มีขึ้น

มาตรา 80 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งมลพิษ ซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่องสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่น ระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบ กำจัดของเสียตามมาตรา 68 หรือมาตรา 70 เป็นของตนเอง มีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูล แสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวในแต่ละวัน และจัดทำบันทึก รายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น และจะต้องจัดทำรายงานสรุปผล การทำงานของระบบหรืออุปกรณ์หรือเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

มาตรา 88 ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ใดซึ่งได้จัดให้มีการก่อสร้างและ ดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ โดยเงินงบประมาณ แผ่นดินหรือเงินรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่น และเงินกองทุนซึ่งจัดสรรตามพระราชบัญญัตินี้ แล้ว ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ พิจารณากำหนดอัตราค่าบริการที่จะประกาศใช้ในแต่ละเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ที่เป็นที่ตั้ง ของระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมดังกล่าว

การกำหนดอัตราค่าบริการตามวรรคหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

มาตรา 18 การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นอำนาจ หน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น

ในกรณีที่มีเหตุอันควร ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการแทน ภายใต้ การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น หรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการกำจัดสิ่ง ปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 19 ก็ได้

มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยโดยทำเป็นธุรกิจ หรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา 20 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

- (1) ห้ามการถ่ายเท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย นอกจาก ในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้ให้
- (2) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน
- (3) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย หรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพ หรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ
- (4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บ และขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยไม่เกินอัตราตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยเพื่อให้ ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 ปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะ การให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 พึงจะเรียกเก็บได้
- (6) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

บทบาทของเทศบาล

เทศบาลถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารจัดการ การเงินการคลัง และสามารถตัดสินใจในกิจกรรมที่ตนเองสามารถกระทำได้ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย โดยอำนาจและหน้าที่ของเทศบาลในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นไปตามกฎหมาย เทศบาลจึงต้องมีแนวทางการดำเนินการจัดการของเสียอันตราย ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น โดยจะต้องมีรูปแบบการจัดการของเสียอันตราย ที่ดำเนินการโดยพิจารณาถึงพฤติกรรม วิถีทางในการดำเนินชีวิต และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ ต้องพิจารณาถึงปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคตด้วย ซึ่งนับวันการใช้สารอันตราย และของเสียอันตรายประเภทต่าง ๆ นับวันจะมี

ปริมาณเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบจากเคมีภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตตามมา ซึ่งอำนาจที่เทศบาลสามารถจัดการได้ คือ

อำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นไว้ตามมาตรา 16 และ 17 โดยสามารถจำแนกเป็นอำนาจและหน้าที่ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม¹ ไว้ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
4. การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
5. การจัดการมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
6. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. การดูแลรักษาที่สาธารณะ

อำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

กำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็น “เจ้าพนักงานท้องถิ่น”² สรุปความได้ดังนี้

¹ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย,มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล,ไม่ระบุปีที่พิมพ์, น.31-32.

² เรื่องเดียวกัน, น.35.

1. สามารถกู้ยืมเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรืออากาศเสีย ระบบกำจัดของเสีย หรืออุปกรณ์อื่นใดสำหรับใช้เฉพาะในกิจกรรมเหล่านั้น หากในท้องถิ่นยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย และกำจัดของเสียรวม โดยทำการกำหนดกฎเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดส่งน้ำเสีย หรือของเสียจากแห่งกำเนิดไปสู่ระบบบำบัด หรือกำจัด

2. กรณีที่เป็นท้องที่ซึ่งได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ ให้จัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตท้องถิ่นตามแนวทางที่กำหนดไว้เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อรวบรวมเป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัดต่อไป

3. กรณีที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่ในท้องถิ่น ให้รวบรวมแรงงานสรุปผลการทำงานของระบบควบคุมและบำบัดมลพิษ ซึ่งเจ้าของแหล่งกำเนิดจัดทำขึ้นอย่างน้อยเดือนละครั้งส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

4. ปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในด้านเหล่านี้

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การได้รับค่าชดเชย ค่าเสียหาย หรือค่าทดแทนจากรัฐในกรณีที่ได้รับ ความเสียหายจากอันตรายที่เกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของมลพิษ หรือภาวะมลพิษอันมีสาเหตุจากกิจการ หรือโครงการที่ริเริ่ม สนับสนุน หรือดำเนินการโดยส่วนราชการ

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็น “เจ้าพนักงานท้องถิ่น”

1. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 (ปรับปรุงแก้ไข พ.ศ.2537)

2. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535

3. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

บทบาทของเทศบาลในการจัดการของเสียอันตราย

จากกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ การจัดการระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ใน

มาตรา 16 ได้กำหนดให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งในข้อ 17 และ 18 นั้น กำหนดให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีหน้าที่รักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งเป็นการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย โดยในมาตรา 18 ยังเพิ่มอำนาจให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวม และยังกำหนดให้การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเป็นหน้าที่ของเทศบาลทุกแห่งในการจัดการตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

ดังนั้นจะเห็นว่าการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสียรวมถึงของเสียอันตราย เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งต้องรับภาระในการบริหารจัดการ รวมถึงยังให้อำนาจองค์กรบริหารส่วนจังหวัดในการจัดทำสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลรวมด้วย ซึ่งจากกฎหมายที่อ้างถึง ทั้งหมดกำหนดให้การจัดการของเสียประเภทต่าง ๆ นั้นเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นในการดำเนินการบริหารจัดการ